ÅRSBERETNING

NOAH Friends of the Earth Denmark 2018

ÅRSBERETNING 2018
- NOAH

REDAKTØR: Mads Kjærgaard Lange, Stig Melgaard, Barbara Weinschenck

TEKST: NOAHs aktivister
Forsidefoto: Mark Knudsen

ISBN 978-87-93536-57-9

Udgivet af NOAHs forlag, april 2018 som internetpublikation

Publikationen må gerne citeres – med kildeangivelse. Publikationen bør citeres på følgende måde: NOAH 2019. Årsberetning

NOAH Friends of the Earth Denmark
Nørrebrogade 39, 1. tv.
2200 København N
Tlf.: + 45 35 36 12 12
noah@noah.dk
noah.dk
facebook.com/miljoeretfaerdighed
@noah_dk

Publikationen kan downloades gratis i pdf-format fra NOAHs hjemmeside
Publikationens internetadresse: noah.dk/arsberetning/noah-arsberetning-2018

INDHOLD

4
FORORD
Sidste år sagde vi: Kom ind i klimakampen. I år gentager vi det og tilføjer: Og husk der er mange andre kampe, der også trænger til at blive kæmpet!

6
DEN LOKALE MODSTAND IMOD SVINEPRODUKTIONEN VOKSER
De problemer, som den industrielle svineproduktion skaber i dag, er omfattende både for miljøet, dyrene og de mange mennesker, der er berørt af den.

8
SLAGET OM AMAGER FÆLLED
NOAH er kommet med i Fredningsalliancen der har til formål at samle hele Danmark i aktiviteter for at beholde vores lokale natur og kultur.

11
NOAHS TIDSSKRIFT NYT FOKUS
I 2018 udkom der to numre af NOAHs onlinemagasin Nyt Fokus, som har undertitlen "Fra økonomisk vækst til bæredygtig udvikling".

12
VI ER KOMMET NÆRMERE EN DEFINITION PÅ BÆREDYGTIG KOST
NOAH har været med til at definere hvad vi mener er de grundlæggende forudsætninger for et bæredygtigt landbrug.

14
URANMINEDRIFT, ATOMAFFALDSDEPONERING OGEU-FORFATNINGSREFORM
NOAHs Urangruppe arbejder for at få genindført uranforbuddet i Grønland og forhindre det store uran-mineprojekt i Grønland, at gøre slutdeponeringen af radioaktivt affald i Danmark mere sikker og transparent, samt for forfatningsreform på energiområdet i EU.

16
DET SKETE OGSÅ I 2018

18
ÅRSBERETNING FOR UNGDOM NOAH 2018
2018 har været et begivenhedsrigt år i Ungdom NOAH. Vi har blandt andet holdt

klimakøkkener, hvor vi har serveret vegansk mad og diskuteret klimaspørgsmål, hældt viden på os selv og hinanden og været på ture fra grå Nørrebrogade og ud i landet.

20
GMO 2? NEJ TAK

NOAH ønsker ikke GMO tilladt i åbne systemer, hverken for planteudvikling eller for dyreavl.

22
NOAH BEVARER JORDFORBINDELSEN

Siden 2006 har NOAH løbende lavet aktiviteter på luftfartsområdet, men aldrig så meget som i 2018.

24
NOAH I TAL

25
UDGIVELSER I 2018

26
TAK TIL JER, DER STØTTEDE NOAH

FORORD

Sidste års årsberetning havde overskriften: Kom ind i klimakampen. Sidste år kunne vi skrive: 2017, 2016 og 2015 har været de varmeste år nogensinde målt – globalt.

I år kan vi så tilføje: I Danmark tangerede sommeren 2018 den hidtil varmeste fra 1947. Og 2018 blev det solrigeste år nogensinde målt. Med den værste tørke hen over sommeren.

Det ene med det andet. Man kunne nyde lange varme sommeraftner – helt fra maj til oktober! Café- og villaejere kunne spare på terrassevarmerne og på den måde være lidt med i klimakampen.

Men det var alligevel vanskeligt at holde en snigende fornemmelse væk, at der måske var noget galt ved det? Det er næppe en overfortolkning, at den sommer gav et spark til klimabevidstheden her i landet, som er bon'et ud i en imponerende tilslutning til borgerforslaget om en klimalov, klimapåmindelser foran Christiansborg, Extinction Rebellion-aktioner, skolestrejker for klimaet og en klimamarch af en størrelse, vi ikke har set før – på nær i 2009 under COP15.

Der er utvivlsomt mange flere med i klimakampen verden over, men der er fortsat for mange 'på den anden side' i den kamp. Der er et helt økonomisk system,

der ikke kan eksistere uden vækst – og de, der opretholder det system og har fordelen af det, vil fortsat hellere se verden gå under, end deres gevinst gå fløjten.

2018 var det halvtredsindstyvende i NOAHs historie. Og som det afspejles i denne beretning om vores arbejde i det forløbne år, så fortsætter vi med både at tage livtag med globale og lokale spørgsmål – som det har været NOAHs tradition i nu 50 år.

Vi arbejder fortsat i mange forskellige netværk. Det er for eksempel mod planen om uranminedrift i Grønland og favoriseringen af atomkraft i EU. Arbejdet med madsuverænitet er med til at bryde nye stier, der går ud i Norden, rundt i EU og helt til sojamarkerne i Sydamerika. Vi er med til at sikre flyvehøjde for ideerne i Bevar Jordforbindelsen – et netværk der arbejder med at reducere miljø- og klimaproblemerne med luftfart for at sige det pænt. På Amager Fælled bevarer vi jordforbindelsen ved at forsvare Fælleden mod dårligt tænkte byggeplaner.

Vi er også Ungdom NOAH, der ikke er bange for at sige ligeud: "Overforbrug bliver aldrig bæredygtigt – black friday er helt sort".

Sidste år sagde vi: Kom ind i klimakampen. I år gentager vi det og tilføjer: Og husk der er mange andre kampe, der også trænger til at blive kæmpet!

/NOAHs aktivister

"Sidste år sagde vi: Kom ind i klimakampen. I år gentager vi det og tilføjer: Og husk der er mange andre kampe, der også trænger til at blive kæmpet!"

Der blev produceret en masse STOP-skilte til Folkets Klimamarch i 2018. Skiltene blev brugt til at demonstrere foran transportministeriet.

DEN LOKALE MODSTAND IMOD SVINEPRODUKTIONEN VOKSER

Omkring halvdelen af Danmarks samlede landareal beslaglægges af dyrkning af dyrefoder. Overalt i landet udvider og intensiverer svinefabrikker deres produktion med store omkostninger for naturen, miljøet, dyrene og os mennesker. Samtidig har de landmænd, der ønsker at drive et bæredygtigt landbrug, urimelige vilkår.

De problemer, som den industrielle svineproduktion skaber i dag, er omfattende både for miljøet, dyrene og de mange mennesker, der er berørt af den. I Danmark blev der sidste år slagtet godt 17 millioner svin og eksporteret omkring 14 millioner levende smågrise. Regeringen har samtidig gjort klart, at den gerne ser en fordobling af den allerede kolossale produktion.

Overalt vender lokalbefolkninger sig imod de katastrofale følger af den industrielle svineproduktion. Desværre levner den

Demonstration imod konsekvenserne af den industrielle svineproduktion i Danmark. Foto: Mark Knudsen

politiske dagsorden og lovgivning hverken kommuner eller ganske almindelige mennesker mulighed for at påvirke størrelsen eller placeringen af de store svinefabrikker.

En af de lokalgrupper der har taget kampen op er Miljøforeningen Tuse Næs. Gruppen tog sammen med NOAH initiativ til en demonstration for færre svin i Danmark under fødevaretopmødet "World Food Summit - Better Food for More People". Demonstrationen protes-terede imod det glansbillede, som topmødet tegnede af den danske produktion og imod konsekvenserne af den voksende industrielle svineproduktion i Danmark.

Demonstrationen blev fulgt op af et landsmøde for lokalgrupper. Til mødet var der et stærkt fremmøde fra både organisationer der arbejder imod den industrielle svineproduktion og den deraf afledte biogasindustri, samt de dele af det danske landbrug der arbejder for et mere bæredygtigt og retfærdigt landbrug. Folk deltog af mange forskellige årsager som for eksempel klimaet, sundhedsspørgsmål, dyrevelfærd, landbrugene, landdistrikterne, naturen og det Globale Syd. I alt 100 mennesker deltog på landsmødet på Makværket på Vestsjælland og etablerede et netværk, der giver mulighed for at udveksle idéer og gode råd, og finde ud af, hvordan vi kan støtte hinanden i kampen imod det industrielle landbrug.

SLAGET OM AMAGER FÆLLED

NOAH var med til at arrangere Arternes Optog i august 2018. Foto: Amager Fælleds Venner

2018 var et stille år for NOAH i Amager Fælled-sagen, indtil efteråret kom snigende. I tiden efter Frank Jensen og bagland i september 2017 havde meldt ud, at Strandengen ville blive skånet, var der ikke et overblik over, hvad situationen ville bringe, og vi vidste ikke, hvilken vej vi skulle gå. Vi vidste ikke, om naturen ville blive skånet, eller hvor andet byggeri skulle placeres. Der kom en melding i efteråret 2018.

I efteråret 2018 foreslog kommunen, at man i stedet for at bygge boligkvarteret på Strandengen, skulle bygge på Lærkesletten på Amager Fælled, på Stejlepladsen og på Selinavej Nord i Sydhavnen, samt på Bellahøj Marken i København NV. Den samlede arealudnyttelse for byggeri er øget, idet man nu ønsker at bygge på ca. 26 hektar land i stedet for 18,1 hektar land på Strandengen. Men disse nye områder er fredede arealer.

Normalt bliver ophævelser af naturfredninger sendt til Fredningsnævnet, men da Københavns Kommune og By & Havn har travlt med at få sat byggerierne i værk, ønsker man denne gang ikke at følge normal praksis. For at komme uden om Fredningsnævnet sendte Københavns Kommune i stedet et forslag om at få lov til at ophæve fredning af disse områder ved lov direkte til Christiansborg. Dette indebærer en meget vidtrækkende ændring af gældende lov og lovbundne regler og skaber bekymring om, hvorvidt denne sag vil danne grundlag for, at man i fremtiden også vil ophæve fredninger til fordel for industri og fortsat tage beslutninger uden om Fredningsnævnet.

En enkelt sag omkring opretstelsen af Amager Strandpark for år tilbage kan være forklaringen på, at kommunen gør, som de gør. Fredningsnævnet afslog for nogle år siden at godkende bebyggelse af et fredet naturområde ved Amager Strandpark. Vores fornemmelse er, at man frygter det samme vil ske for sagerne fra 2018 – hvis man lader det gå gennem Fredningsnævnet.

Med presset fra denne problematik opstod der et fællesskab mellem de fire berørte områder i København, der stod overfor at miste deres lokale miljø eller kultur.

På et møde den 9. december 2018 blev vi enige om, at NOAH fortsætter i Fredningsalliancen sammen med andre aktører fra Amager Fælleds Venner, Danmarks Naturfredningsforening, Verdens Skove, Fiskerhavnens Venner, Det grønne Knæ og Bellahøjmarkens Venner. Kortsigtet er målet for Fredningsalliancen at få stoppet behandlingen af fredninger ved lov på Christiansborg, og i stedet få ansvaret givet tilbage til kommunen, hvor det hører hjemme, så sager kan behandles i Fredningsnævnet, som loven foreskriver, de skal.

Hvis det lykkes os at ændre processen for lovforslaget, håber vi på lang sigt, at Fredningsalliancen kan samle alle organisationer og folk, der arbejder for at bevare deres lokale natur i Danmark.

Baggrund: NOAH har været med i netværket Amager Fælleds Venner fra starten i 2016, sammen med Amager Fælleds Venner, Danmarks Naturfredningsforening (DN) København, Verdens Skove, Amager Vest Lokaludvalg, Dansk Ornitologisk Forening (DOF), Børn i Byen m.fl. og enkeltpersoner som kokken Nikolaj Kirk. Vi er fortsat med i arbejdet, som nu er blevet til en større sag. Fredningsalliancen har til formål at samle hele Danmark i aktiviteter for at beholde vores lokale natur og kultur.

NOAHS TIDSSKRIFT NYT FOKUS

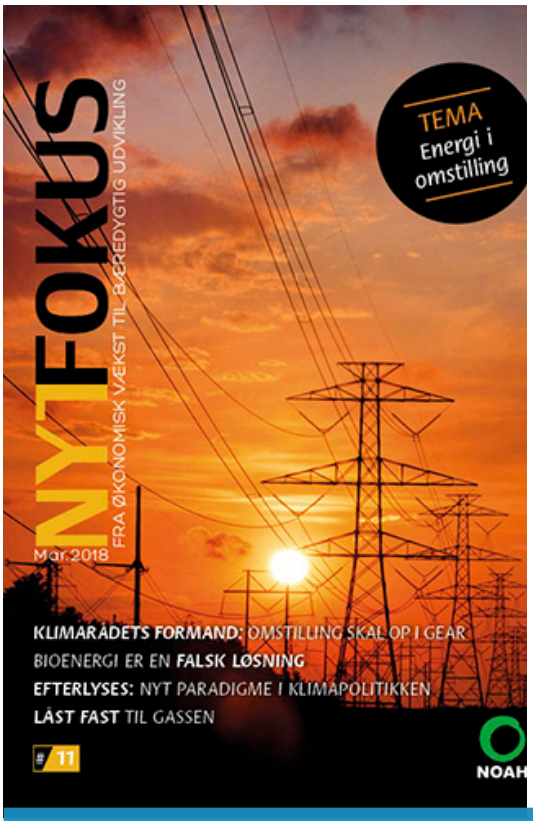

Nyt Fokus udkom to gange i løbet af 2018

I 2018 udkom der to numre af NOAHs onlinemagasin Nyt Fokus, som har undertitlen "Fra økonomisk vækst til bæredygtig udvikling". I marts udkom nr. 11, som var et temanummer om omstillingen af energisystemet. Her kunne man bl.a. læse en kritik af regeringens indsats af Klimarådets daværende formand Per Birch Sørensen, NOAHs kritik af satsningen på bioenergi i fremtidens energiforsyning samt hvordan folkeligt medejerskab af nye vindmøller kan være en vej til større folkelig opbakning til udbygningen af den vedvarende energi.

I september udkom nummer 12, som var et temanummer om borgernes engagement i den bæredygtige omstilling. Her kunne man bl.a. læse en artikel om, hvordan frygten for at blive udstødt af vores sociale omgi-velser afholder mange af os fra at ændre vores klimabelastende adfærd. Artiklens pointe var dog, at vi undervurderer, hvor meget venner og bekendte (også) bekymrer sig om klimaet. Kan denne barriere overvindes, ligger der et stort potentiale for adfærdsændringer.

Nyt Fokus kan læses på hjemmesiden nytfokus.nu eller downloades fra noah.dk. Du kan kan tilmelde dig tidsskriftets nyhedsbrev og blive orienteret, når nye numre udkommer.

VI ER KOMMET NÆRMERE EN DEFINITION PÅ BÆREDYGTIG KOST

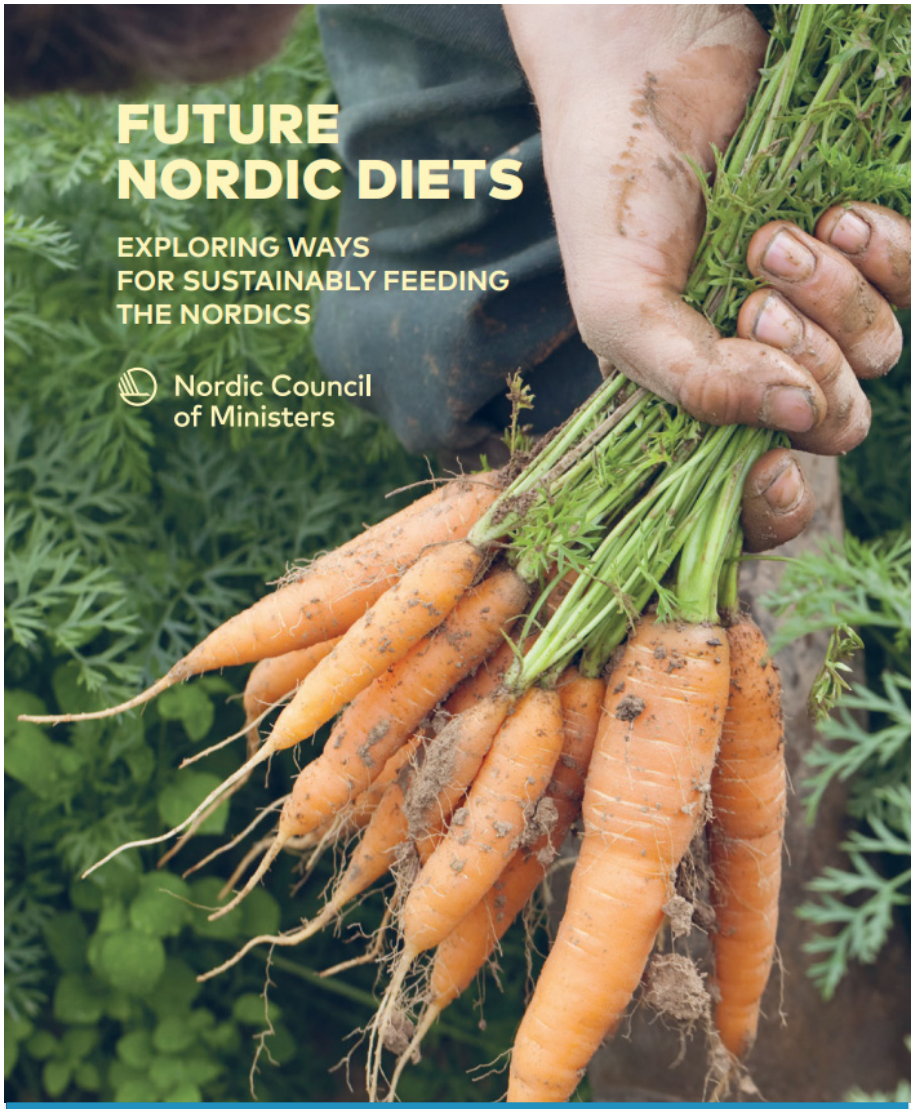

Forsiden til NOAHs rapport Future Nordic Diets

Projektet Future Nordic Diets blev afsluttet med stor succes i 2018. Gennem Future Nordic Diets har vi siden 2013 arbejdet på at finde løsninger på landbrugets forurening med klimagasser og anden luftforurening. Løsningsforslagene er et produkt af et stærkt samarbejde mellem NOAH og miljø- og landbrugsorganisationer i Sverige, Norge og Finland.

Afslutningen på projektet blev fejret i Nordisk Råds lokaler i København med udgivelsen af en rapport og en kortfilm. Projektet har ført til en række fælles udgivelser og en bedre forståelse for de fællesnordiske udfordringer med at omstille landbruget fra et klima- og miljøproblem til en klima- og miljøløsning. En af de fælles konklusioner har været, at både vores landbrug og vores madvaner skal ændres, hvis det skal lykkes. I projektet har vi derfor sat

tal på, hvad en bæredygtig kost er. Vi har defineret to grundlæggende forudsætninger for et bæredygtigt landbrug: 1) Landbruget skal som minimum drives økologisk og 2) importen af foder og fødevarer fra udlandet skal være nul eller meget lille.

Vi er nået frem til, at hver skandinav i gennemsnit kan spise ca 80 gram kød om ugen, hvis husdyr primært holdes på de naturområder, der bedst kan bevares, når de afgræsses, og dyrenes foder suppleres med rester fra fødevareindustrien. Hvis dette scenarie gennemføres i hele Norden inden 2030, vil vi kunne brødføde 31 millioner mennesker, det vil sige to millioner flere, end der til den tid vil bo i de nordiske lande.

Lader vi også kløvergræs indgå som foder til husdyrene, kan vi spise ca 150 gram kød om ugen og opretholde vores nuværende forbrug af mælkeprodukter. I dette scenarie vil kostens klimabelastning blive ca. en tredjedel højere pr. person end i det første scenarie. Til gengæld vil vi kunne brødføde 37 millioner mennesker, hvis scenariet gennemføres inden 2030.

Begge scenarier er balanceret, så vi får dækket vores behov for energi, proteiner og andre vigtige næringsstoffer, hvis vi supplerer med fisk én gang om ugen.

"Vi har defineret to grundlæggende forudsætninger for et bæredygtigt landbrug: 1) Landbruget skal som minimum drives økologisk og 2) importen af foder og fødevarer fra udlandet skal være nul eller meget lille."

URANMINEDRIFT, ATOMAFFALDSDEPONERING OG EU-FORFATNINGSREFORM

NOAHs Urangruppe, der har medlemmer både i Danmark og Grønland, arbejder for at få genindført uranforbuddet i Grønland og forhindre det store uran/sjældne jordarts-mineprojekt i Kuannersuit/Kvanefjeld, at gøre slutdeponeringen af radioaktivt affald i Danmark mere sikker og transparent, samt for forfatningsreform på energiområdet i EU.

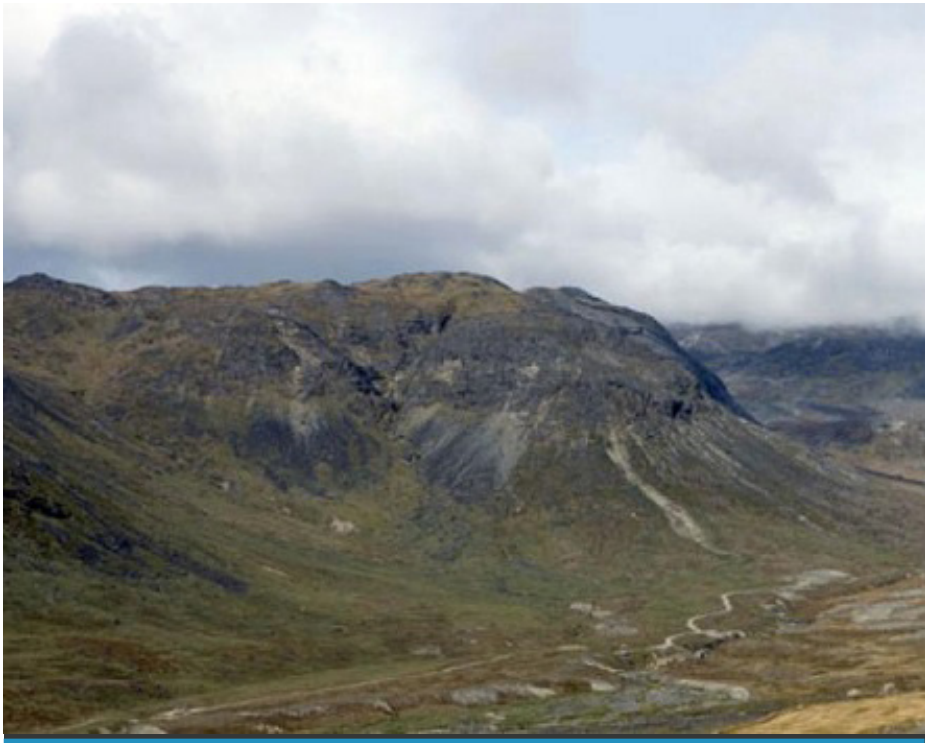

Kvanefjeld.

Kuannersuit/Kvanefjeld.
I august 2018 gjorde den NGO-kampagne, NOAHs Urangruppe er en del af, opmærksom på, at Kuannersuit-mineprojektet udgør en trussel for UNESCO-verdensarvområdet ved Kujataa i Sydgrønland. Vi anbefalede, at verdensarvområdet sættes på Verdensarvkonventionens liste over verdensarv i fare, indtil alle planer om minedrift i Kuannersuit bliver opgivet, og verdensarvområdet udvides til at omfatte områder i og omkring Kuannersuit og nabobyen Narsaq. I den anledning

Link til urangruppens hjemmeside: noah.dk/urangruppe

offentliggjorde vi kortmateriale med konkrete forslag til, hvordan det kunne udvides. VVM-processen for Kuannersuit-mineprojektet verserer nu på fjerde år. Den følges tæt af NOAHs Urangruppe, der som den eneste har offentliggjort alle mineselskabets udkast til den endelige VVM-rapport. Senest er det lykkedes os at bringe risikoen for dæmningsbrud i forbindelse med jordskælv på den offentlige dagsorden. Afgørelsen af, hvorvidt mineselskabet skal tildeles en udvindingslicens, forventes at blive truffet af det grønlandske Selvstyre i løbet af de kommende måneder.

Deponering af radioaktivt affald. I maj 2018 oplevede Urangruppen en stor sejr i forbindelse med håndteringen af det lav- og mellemradioaktive affald i Danmark, da regeringen med et enigt Folketing i ryggen opgav det hidtidige slutdepotkoncept og valgte at satse på længevarende mellemlagring efterfulgt af dyb geologisk slutdeponering. NOAH og VedvarendeEnergi er de eneste miljøorganisationer, der har ført kampagne for dette. Vi er også de eneste danske miljøorganisationer, der på dette område kan trække på et netværk af internationale eksperter. Urangruppen er aktiv i Uddannelses- og forskningsministeriets kontaktgruppe for atomaffald – en kontaktgruppe, NOAH førte kampagne for, blev oprettet – samt i den kontaktgruppe, der for nyligt er oprettet i Roskilde i anledning af, at der på Risø bliver oprettet et langtidsmellemlager for det radioaktive affald.

EURATOM og behovet for forfatningsreform. Urangruppen arbejder også for at få afviklet eller reformeret EURATOM-traktaten og promovere fremme af vedvarende energi og energieffektivitet på EU's konstitutionelle niveau. I 2018 tog Urangruppen initiativ til en konference om EU-forfatningsreform, der blev afholdt på Christiansborg i juni i samarbejde med seks danske og udenlandske miljøorganisationer. Blandt deltagerne var der politikere, internationale eksperter og repræsentanter for industrien. I slutningen af november blev der fremsat et forslag til folketingsbeslutning (B 54), der pålægger regeringen at arbejde for at stoppe støtten til atomkraft i EU, og for at EURATOM-traktaten ophæves. Efter førstebehandlingen af beslutningsforslaget står det klart, at der er flertal uden om regeringen, der støtter reform af EURATOM-traktaten.

DET SKETE OGSÅ I 2018

INTERNATIONAL SOLIDARITET

NOAH har udviklet sit samarbejde og solidaritetsarbejde som medlem af verdens største netværk af miljøgræsrodsorganisationer Friends of the Earth International og mødtes i 2018 i Bosnien og Nigeria. Vi har desværre måttet fortsætte støtten til miljøaktivister og -grupper verden over, der er mål for forfølgelse og mord, for deres kamp for rettigheder og miljøet. Der bliver dræbt fire miljøaktivister om ugen.

Vi har støttet op om vores søsterorganisationer i;

- Bulgarien, som kæmper for at beskytte naturområderne Pirin og Kresna Gorge Malaysia, for retten til land og kollektive rettigheder,
- Frankrig, for kampen imod en lufthavn i Notre Dame Des Landes,
- Mozambique, hvor lokale fratages deres jord, når virksomheder bygger fossile gasledninger,
- Rumænien, hvor et mineselskab sagsøger staten, fordi et lokalsamfund har sat en stopper for en ulovlig mine,
- Palæstina, hvor lokalsamfund flyttes fra deres jord for at give plads til ulovlige israelske bosættelser,
- Tyskland, hvor kulselskabet RWE vil udvide deres kulminer,
- Ecuador, hvor der kæmpes for retfærdighed for lokalsamfund, efter et Chevron olieudslip,
- Norge, hvor Natur og Ungdom har sagsøgt den norske stat for at sætte olie over miljø i Barentshavet,
- Holland, hvor Milieudefensie forbereder en retssag mod Shell.

MADSUVERÆNITET

NOAH har været en del af den fælles europæiske kampagne Good Food Good Farming og indsamlet vidnesbyrd og underskrifter for en anden landbrugspolitik i EU. Hertil har vi udgivet publikationen Hvem bestemmer, hvad vi spiser?, som sætter fokus på drivkræfterne bag fødevaresystemet i EU. Vi har også udgivet rapporten Sojaalarm om, hvordan EU kan forøge sin egenproduktion af planteprotein på bæredygtig vis, ligesom vi har sat fokus på den voksende koncentration af ejerskab i fødevaresystemet gennem især en øget digitalisering i publikationen Har landbruget brug for en lov?. Der findes nemlig ingen lovgivning, der regulerer af brug af data i landbruget.

Under industriens fødevaretopmøde World Food Summit afholdt NOAH sammen med Afrika Kontakt og Levende Hav det alternative møde Folkets Madmøde. Her blev sat fokus på løsninger, der fremmer madsuverænitet i stedet for agroindustrien.

UDDANNELSE I BÆREDYGTIG UDVIKLING

I begyndelsen af året lagde vi sidste hånd på et undervisningsmateriale til ungdomsuddannelserne om biodiversitet og EU-politikker. Materialet Når naturen er under pres består af en tekst og tilhørende hjemmeside målrettet fagene samfundsfag, biologi og naturgeografi. UBU-gruppens mål er til stadighed at udbrede en undervisningspraksis, der tager udgangspunkt i fysisk arbejde og menneskers levede liv.

Året igennem har støtten til og samarbejdet med Ungdom NOAH fyldt meget. I efteråret 2018 blev Tais og Linne fra Ungdom NOAHs bestyrelse hel- og deltidsfrivillige på sekretariatet, hvilket har givet Ungdom NOAH et stort energiboost.

Derudover har vi løbende lavet workshops for unge på folkeskoler, ungdomsuddannelser og højskoler rundt om i landet. Og i oktober startede et nyt 2-årigt projekt op i UBU-regi, Growing Together, hvor vi i samarbejde med seks andre Friends of the Earth Europe-organisationer skal lave uddannelse i den uformelle uddannelsessektor om madsuverænitet og EU-politik.

ØKONOMISK RETFÆRDIGHED

Bevægelsen for et retfærdigt og bæredygtigt handelssystem vokser. Det kunne tydeligt mærkes på vores septemberskole En anden verden er mulig, hvor vi udviklede politikker for en anden handelspolitik.

Seminaret blev afholdt i samarbejde med Netværk for Solidarisk handel, med hvem vi også har udgivet publikationerne Fri Handel - For hvem? Konsekvenser af EU's handelspolitik og Kurs mod bæredygtig handel - En handelspolitik for borgerne og miljøet.

Kampen mod virksomheders særrettigheder over demokratisk lovgivning fortsætter. Med EU domstolens banebrydende afgørelse er vi kommet et skridt nærmere en afgørelse om, at investeringsmekanismen ISDS er i uoverensstemmelse med EU's traktater.

På trods af domstolens afgørelse, fortsætter EU dog ødelæggende investeringer, hvilket NOAH påviste blandt andet er sket i Georgien.

ÅRSBERETNING FOR UNGDOM NOAH 2018

Folkets Klimamarch. Ungdom NOAH stod sammen med NOAH ved Transportministeriet og opfordrede deltagerne til at sende budskaber til transportministeren. Budskaber om, at transporten ikke kan blive ved at gå fri i de "grønne" lovpakker.

2018 HAR VÆRET ET BEGIVENHEDSRIGT ÅR I UNGDOM NOAH. VI HAR BLANDT ANDET HOLDT KLIMAKØKKENER, HVOR VI HAR SERVERET VEGANSK MAD OG DISKUTERET KLIMASPØRGSMÅL, HÆLDT VIDEN PÅ OS SELV OG HINANDEN OG VÆRET PÅ TURE FRA GRÅ NØRREBROGADE OG UD I LANDET.

Vores første klimakøkken handlede om atomkraft og tiltrak en god del opmærksomhed. Bølgerne gik højt på kontoret, men det blev en frugtbar diskussion.

Ganske anderledes var stemningen på kontoret, da vi, i samarbejde med NOAH, holdt forårsfest med middag, koncert med David Rovics, drinks og fællessang. Vi dansede foråret helt ind på Nørrebro og de ganske unge, grønne og blåøjede aktivister udvekslede erfaringer med de gamle og garvede.

Så fulgte en tur til den berygtede vestsjællandske bermudatrekant, hvor der er så smukt, at det er næsten umuligt at tage derfra igen. Københavnerne blev klogere på landlivet, og alle blev klogere på, hvordan man kan indrette sit liv mere bæredygtigt ved at dele, lave sin egen strøm og dyrke sin egen mad. Vi vendte alle lidt mere optimistiske tilbage til storbyen. For det er også en del af klimakampen; ikke at brænde ud over håbløsheden. At holde modet oppe hos sig selv og hinanden.

I endnu et samarbejde med NOAH lavede vi en aktion imod Shell i Københavns Lufthavn for at støtte op om vores hollandske søsterorganisation, der sagsøgte Shell for at sidde på hænderne i klima- og miljøspørgsmål. Det involverede en jordklodeballon smurt ind i hjemmeblandet olie og en del opmærksomhed fra lufthavnspersonalet. Men heldigvis også fra de rejsende og fra dem, der siden så aktionen i en video på nettet.

I den varme sommer blev den første generation af UN'ere færdige med deres ungdomsuddannelse, og det blev til to sekretariatsfrivillige henover efteråret. Det gav os kapacitet til flere projekter og udbygning af vores struktur.

Det første, vi tog fat på, var landbrugspolitikken i EU. Vi begyndte med at deltage på Miljøets Folkemøde, hvor vi tippede en 13'er med deltagerne og fik en snak om, hvad de og vi ønsker for fremtidens landbrug. De to sekretariatsfrivillige holdt oplæg for miljøinteresserede unge på en produktionsskole og for Grønt Flag Miljøråd, og flere oplæg og workshops er planlagt i det nye år. På den måde håber vi at sprede budskaber om problemer og løsninger i klimadebatten endnu mere i 2019.

Folkets Klimamarch havde i år en overvældende tilslutning på ikke mindre end 15.000 mennesker, og vi fik lov til at se hele herligheden, da vi stod ved Transportministeriet og sammen med NOAH opfordrede deltagerne til at sende budskaber til transportministeren. Budskaber om, at transporten ikke kan blive ved at gå fri i de "grønne" lovpakker.

I november skete der en del. For det første holdt vi et træningsseminar om madsuverænitet på Makværket med deltagere fra hele Europa. Til vores møder holdt vi samtidig oplæg om madsuverænitet, så alle til sidst havde helt styr på det vigtige begreb og havde blod på tanden til at kæmpe for, at det bliver en realitet alle steder i verden. Vi holdt også en høstfest og ikke mindst vores mest populære aktion i 2018: en protest mod black friday. Vi tog rollen som dem, der ødelægger den gode forbrugsfeststemning på os, og stillede os op på Amagertorv med banneret: "Overforbrug bliver aldrig bæredygtigt – black friday er helt sort" og fik overvældende og mest positiv respons på gaden og på nettet. Og sådan sluttede vi 2018 med et brag. Vi har i løbet af året også produceret en række smukke plakater, memes og venskaber. Tak til alle, der har deltaget i kampen - vi ses i 2019!

FORSIGTIGHEDSPRINCIPPET HAR VÆRET NOAHS LEDESTJERNE I VORES ARBEJDE MED GMO SIDEN 1994, HVOR DE FØRSTE GMO-TOMATER KOM PÅ MARKEDET. SIDEN DA HAR AVLSARBEJDET UDVIKLET SIG MEGET, HVILKET BLANDT ANDET BETYDER, AT MAN HAR UDVIKLET METODER TIL AT GØRE TRADITIONEL FORÆDLING MEGET MERE EFFEKTIV. MAN HAR OGSÅ UDVIKLET ET HELT SÆT AF NYE METODER SOM MANIPULERER MED GENERNE. DET ER METODER SOM SAMLET KALDES FOR DE NYE FORÆDLINGSMETODER NBT (NEW BREEDING TECHNIQUES).

GMO 2?

NEJ TAK

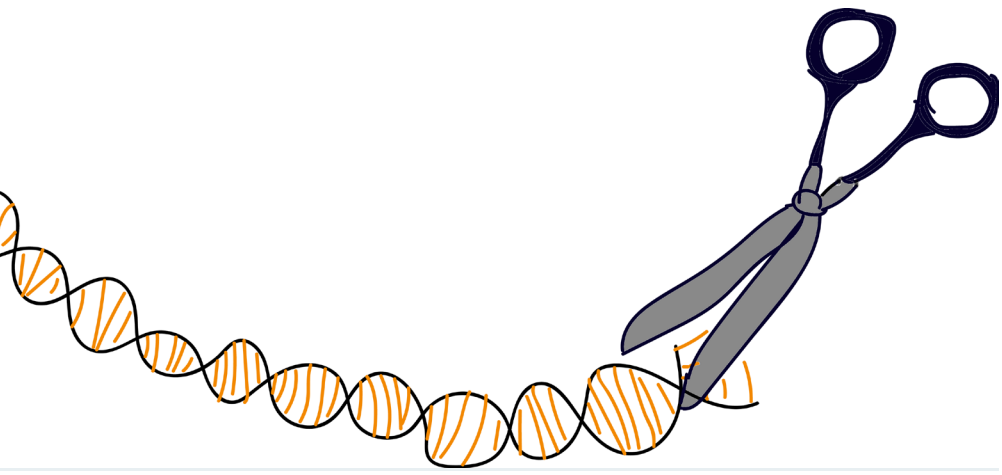

Den 25 juli 2018 fastslog EU-Domstolen, at disse nye GMO-teknikker skal reguleres og sikkerhedskontrolleres som de gamle GMO'er. Denne dom var en sejr for NOAH og vores internationale samarbejdspartnere, og et tilbageslag for de dele af frøindu-strien og forskere, der har satset meget på NBT. Frø-industrien og forskere har lige siden dommen forsøgt at finde muligheder for at få ændret EU's regler så de alligevel kan slippe uden om at få risikovurderet de nye sorter, der er baseret på NBT teknikkerne.

I Danmark etablerede Landbrugsstyrelsen i 2017 et NBT-udvalg, der skulle søge at finde enighed mellem de danske organisationer om NBT. NOAH deltog i NBT-udvalget og den 31. januar 2018 afholdtes der en slags afslutning for udvalgets arbejde. Her måtte man konkludere, at udvalget ikke var kommet til enighed.

Kort skitseret handler de nye GMO'er især om en teknik, der kaldes CRISPR / CRISPR Cas9. Denne teknik hævdes at kunne klippe meget præcist i plantens DNA og skulle således ikke skabe så meget ravage som de gamle GMO-teknikker. Men forskning fra 2018 og 2019 sætter dog spørgsmålstegn ved dette. Kritiske forskere fra mange lande udtalte efter kendelsen i 2018, at brugen af CRISPR ofte giver uventede resultater,

og at der må og skal udarbejdes risikovurdering og langvarige forsøg, før man må slippe de nye GMO'er ud i vores fødevarekæde.

Men presset fra aktører, der ønsker at få lov til at bruge de nye GMO'er i planteudvikling, er enormt, og disse aktører hævder, at EU ikke igen må tabe kampen om GMO-udvikling og produktion. De anså EU-Domstolens afgørelse for videnskabelig ugyldig, men grundlaget for at hævde dette er ikke begrundet yderligere.

De aktører, der ønsker at udvikle og benytte disse nye GM-teknikker, repræsenterer den konventionelle planteavlssektor, de store landbrugsorganisationer og de afdelinger på universiteterne, der arbejder med CRISPR og derfor har feltet som deres daglige brød. De arbejder så vidt vi ved ikke med risici ved CRISPR-udvikling. Det er således ingen repræsentanter for public health sektoren, sundhedsstyrelsen eller fra de afdelinger på universiteter, der har sundhed og miljø som omdrejningspunkt. Dette, mener vi, er udslagsgivende for majoriteten af stemmerne i debatten om CRISPR´s sikkerhed. NOAH står næsten alene med vores bekymring angående de nye GMO'er. De aktører, der ønsker NBT, synes ikke at have forstået, at det er samfundet og politikerne, som efter en samlet vurdering af alle sider af sagen skal bestemme politikken, altså hvordan dette felt skal reguleres.

Internationalt ligger NOAHs holdning til NBT på linje med Friends of the Earth. De nye GMO'er, hvor en organismes gener ændres med eget genmateriale eller fra nært beslægtede organismer, er GMO ud fra samme begrundelser som dem, EU-Domstolen fastlagde af den 25. juli 2018. Baggrunden for vores bekymring er, at de nye GMO'er har samme risici for utilsigtede konsekvenser som de gamle GMO'er. Derfor mener vi, at regulering og risikovurdering skal ske ud fra samme kriterier som i den nuværende GMO-lovgivning, indtil andet er bevist.

Vi anser det demokratiske aspekt for meget vigtigt i denne sag. Hvis PRO-sidens aktører lykkes med deres lobbyarbejde for at tillade CRISPR i det åbne system i vores landjord og dermed ind i vores fødekæde, vil vi komme til at spise mad udviklet med CRISPR inden for kort tid - uden at vi ved det. Vi er bekymrede over, at dette tillades, uden at der er gennemført langvarige forsøg. Der er kun udført meget lidt risikovurdering for dyr og dyreceller, og stort set intet for planter. Det er dermed ikke blot et spørgsmål om vores sundhed og miljø, men i høj grad et samfundsanliggende.

Vi ved simpelthen ikke nok om, hvad der sker i planterne, når de udvikles med CRISPR, og der gælder stadig nogle af de samme tematikker som med de gamle GMO'er. Monopoler af fødevarer, udvikling af kunstigt liv, og at konsekvenserne for vores økosystem og sundhed ikke er dokumenteret.

CRISPR er de seneste år igen og igen blevet omtalt, som om det er en fuldstændig naturlig og sikker teknik, som kan redde verdens fødevareforsyning, og som vores regering, vores folketing og vores samfund sagtens kan tillade i landbruget. Men det hele falder til jorden, når vi nu ved, at der simpelt hen ikke findes videnskabelig dokumentation, der kan danne grundlag for en risikovurdering. Der er således INGEN, der ved om det er sikkert, eller om det har irreversible konsekvenser for økosystemerne og vores sundhed.

I NOAH fastholder vi derfor vores position. Vi ønsker ikke denne teknologi tilladt i åbne systemer, hverken for planteudvikling eller for dyreavl.

NOAH BEVARER JORDFORBINDELSEN

For 13 år siden udgav NOAH rapporten For højt, hurtigt & hyppigt - om luftfart & klima. Rapporten endte på forsiden af Politiken og fik overvældende medieopmærksomhed. Vi lavede en stor konference om luftfart i samarbejde med Information, og vi blev inviteret rundt i landet for at holde oplæg. I løbet af 2018 har vi oplevet tilsvarende opmærksomhed om luftfart.

Det er rigtig godt at opleve en kolossalt stigende interesse blandt befolkningen og græsrødderne for at gøre noget ved luftfarten. Behovet og udfordringen er dog tilsvarende stor. Vores gamle rapport om luftfart er desværre stadig aktuel. Graferne skal blot forlænges opad, og så er rapporten opdateret. Væksten i udledningen af klimagasser fra fly er med andre ord fortsat, dog med en lille kurre på tråden under den økonomiske krise i 2008 og 2009.

Siden 2006 har vi løbende lavet aktiviteter på luftfartsområdet, men aldrig så meget som i 2018, hvor der igen er kommet stor interesse for luftfartens

Foto: Isabella Seedorff fra Ungdom NOAH fortæller om at vælge flyrejsen fra på konferencen i oktober.

klimapåvirkning og for alternative måder at transportere sig langt. Dette skyldes ikke mindst dannelsen af netværket Bevar Jordforbindelsen, som organiserer NGO'er og privatpersoner, der arbejder med at reducere miljø- og klimaproblemerne med luftfart. 2018 var også året, hvor det tilsvarende internationale netværk Stay Grounded blev dannet.

Begge organisationer udmærker sig ved, at de har formået at skabe en fin balance mellem lokale lufthavnsmodstandere og klimaaktivister. Tidligere netværk på luftfartsområdet har haft en tendens til at have været domineret af lokale lufthavnsmodstandere, som har været i stand til at tiltrække rigtigt mange kræfter, hvilket nok har betydet mindre fokus på de globale konsekvenser af luftfart.

Meget tyder på en langt større opmærksomhed om de globale klimaproblemer, som luftfarten skaber, end i 2006. NOAH var medarrangør af en konference om klima og luftfart og alternative rejseformer i oktober 2018, som højst sandsynligt var den største samling af luftfartsmodstandere i på dansk grund nogensinde. Det var fantastisk.

2018 var også året, hvor vi var med til at indsamle 42.000 underskrifter for genindførelsen af nattog mellem Danmark og udlandet. Nattog er et oplagt klimavenligt nu og her-alternativ til op mod halvdelen af danske flyrejser. Sammen med en række andre organisationer fik vi foretræde for Trafikudvalget på Christiansborg for at aflevere underskrifterne. Lige nu opererer østrigske ÖBB et nattog mellem Hamborg og flere østrigske byer, og de vil gerne forlænge ruten til København, hvis de sikres en ordentlig aftale med DSB.

Det slutter ikke i 2018. Selvom det skulle lykkes at få genindført flyafgifter og nattog, vil der stadig være lang vej endnu.

NOAH I TAL

Udgifter:

Projekter: 1.446.187 kr.

Fællesdrift: 288.762 kr.

Organisationsudvikling: 180.300 kr.

Salg af NOAH-bøger m.v: 2.016 kr.

Aktioner, møder, kontingenter: 35.736 kr.

Støttekreds: 0 kr.

Støtte fra tipsmidlerne: 361.120 kr.

I alt: 2.314.121 kr.

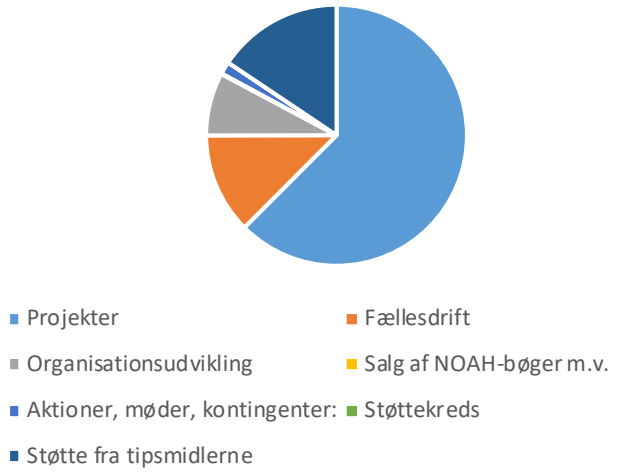

Indtægter:

Projekter: 1.485.343 kr.

Fællesdrift: 37.707 kr.

Organisationsudvikling: 0 kr.

Salg af NOAH-bøger m.v: 22.834 kr.

Aktioner, møder, kontingenter: 0 kr.

Støttekreds: 443.922 kr.

Støtte fra tipsmidlerne: 412.885 kr.

I alt: 2.402.691 kr.

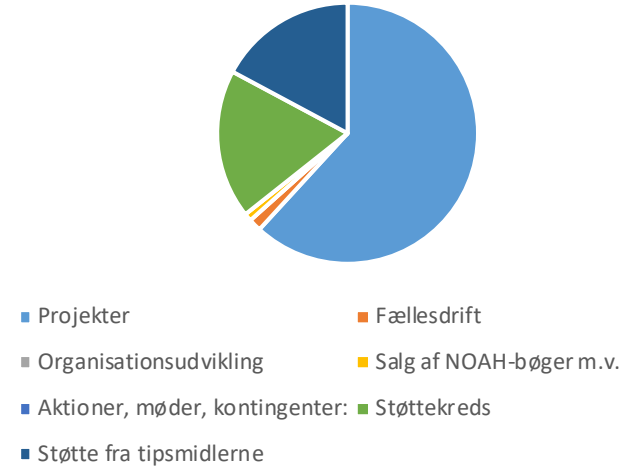

UDGIVELSER I 2018

Notat. Det 6. scenarie
- Et bæredygtigt Europa for dets borgere.

Rapport. Future Nordic Diets
- Exploring ways for sustainably feeding the nordics.

Rapport. Madspild og plastemballage
- Smid væk-plast løser ikke problemet med madspild i Europa - andre løsninger virker og bør bruges.

Rapport. Kurs mod bæredygtig handel
- En handelspolitik for borgerne og miljøet.

Hæfte. EU's fremtid
– Forslag til en bæredygtig udvikling.

Pjece. Fri Handel - For hvem?
- Konsekvenser af EU's handelspolitik.

Folder. Rettigheder for hvem?
- EU's dobbelte dagsorden: Menneskerettigheder vs. transnationale virksomheders rettigheder.

Rapport. Hvem bestemmer, hvad vi spiser?
- Om drivkræfterne bag og konsekvenserne af det europæiske fødevaresystem.

Rapport. Soja-alarm
– Hvordan kan EU's produktion af planteprotein øges på bæredygtig og agroøkologisk vis?

TAK TIL JER, DER STØTTEDE NOAH

Støtten fra følgende fonde og private gjorde vores arbejde i 2018 muligt: 1. maj-fonden, DG AGRI, Dansk Ungdoms Fællesråd, Erasmus+, Friends of the Earth Europe, Europa-Nævnets Pulje B, Gaia Foundation, Globalt Fokus, Holbæk Kommune, Københavns Kommune, Miljø- og Energifonden af 2005, Nordisk Ministerråd, Slots- og Kulturstyrelsens udlodningsmidler og Snapslanten.

Desuden tak til de mange personer og organisationer, der gennem bidrag, medlemskab og frivilligt arbejde støttede NOAH i 2018.

DU KAN STØTTE NOAHS ARBEJDE PÅ NOAH.DK/STØT

FÆLLESKASSEN: 8411 2005853

MOBILEPAY: 91 89 64 21

SVINEFABRIK
NEJ TAK
NOAH
1969 - 2019